MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2020. július 9.[1]

C-463/19. sz. ügy

Syndicat CFTC du personnel de la Caisse primaire d'assurance maladie de la Moselle
kontra
Caisse primaire d'assurance maladie de Moselle,
a Mission nationale de contrôle et d'audit des organismes de sécurité sociale
részvételével

(a Conseil de prud'hommes de Metz [metzi munkaügyi bíróság, Franciaország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – 2006/54/EK irányelv – A férfi és női munkavállalók közötti egyenlő bánásmód – Kollektív szerződés révén a szülési szabadság jogszabály szerinti időtartamát követően biztosított kiegészítő szabadság – A férfi munkavállalók kiegészítő szabadsághoz való jogának hiánya – A nők különösen terhességre és anyaságra tekintettel való védelméről szóló rendelkezések"

I. Bevezetés

1. A szociális biztonsági szervezetek munkavállalóinak francia nemzeti kollektív szerződése alapján a szülési szabadság jogszabály szerinti időtartama további időtartammal hosszabbítható meg. Ez, a kizárólag nőknek járó kiegészítő szabadság teljes illetménnyel járó másfél hónapos, az illetmény 50%-ával járó három hónapos, és egyéves, illetmény nélküli időszaknak felel meg. Bizonyos körülmények esetén a kiegészítő szabadság meghosszabbítható további egyéves, illetmény nélküli időszakkal.

2. Az alapeljárásban egy szakszervezet kérelmet terjesztett elő egy adott szociális biztonsági szervezet férfi munkavállalója nevében. A szóban forgó munkavállaló, egy kislány édesapja kiegészítő szabadságot kért. Kérelmét arra hivatkozással utasították el, hogy a kérelmező férfi. A szakszervezet a nemzeti bíróság előtt jelenleg arra hivatkozik, hogy a kiegészítő szabadság megtagadása hátrányos megkülönböztetést valósít meg.

3. A Bíróság 1984-ben a Hofmann ítéletben megállapította, hogy a tagállamok a szülési szabadság jogszabály szerinti időtartamának elteltét követően kiegészítő szülési szabadságot biztosíthatnak a nők számára.[2] A jelen indítványban azonban az elmúlt negyven évben bekövetkezett jelentős társadalmi és jogi változásokra, köztük az uniós szociális jog és az uniós szociálpolitika szomszédos területein történt főbb fejleményekre tekintettel arra az álláspontra helyezkedem, hogy a Hofmann ítéletben tett eredeti megállapítást korlátozni szükséges. Eljött a naprakésszé tétel ideje.

1 Eredeti nyelv: angol.

2 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273).

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

4. A 2006/54/EK irányelv[3] (24) preambulumbekezdése a következőképpen szól: „[a] Bíróság, az egyenlő bánásmód elvének értelmében következetesen elismerte a nők terhesség és anyaság alatti fizikai [helyesen: biológiai] állapota védelmének jogosságát, valamint a nemek közötti érdemi egyenlőség elérésének eszközéül szolgáló anyaságvédelmi intézkedések bevezetését. Ez az irányelv ezért nem érinti a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1992. október 19-i 92/85/EGK[4] tanácsi irányelvet. Ez az irányelv nem érinti továbbá az UNICE, a CEEP és az ESZSZ által a szülői szabadságról kötött keretmegállapodásról szóló, 1996. június 3-i 96/34/EK[5] tanácsi irányelvet."

5. A 2006/54 irányelv 1. cikke szerint:

„Ezen irányelv célja, hogy a foglalkoztatás és a munkavégzés területén biztosítsa az esélyegyenlőség, valamint a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének végrehajtását.

E célból az alábbiak vonatkozásában tartalmaz az egyenlő bánásmód elvének megvalósítására irányuló rendelkezéseket:

[…]

b) a díjazást is magában foglaló munkafeltételek;

[…]"

6. A közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő meghatározás szerint az minősül, „ha egy személlyel szemben neme miatt kevésbé kedvezően járnak el, mint ahogyan egy másik személlyel szemben hasonló helyzetben eljárnak, eljártak vagy eljárnának".

7. A 2006/54 irányelv 14. cikkének (1) bekezdése értelmében „tilos minden nemi alapú közvetlen vagy közvetett megkülönböztetés [helyesen: hátrányos megkülönböztetés] a köz- vagy a magánszektorban, ideértve a közigazgatási intézményeket, a következők vonatkozásában:

c) foglalkoztatási és munkafeltételek, ideértve az elbocsátásokat, valamint a Szerződés 141. cikkében előírt díjazást;

[…]"

8. A 2006/54 irányelv 28. cikke szerint:

„(1) Ez az irányelv nem érinti a nők védelméről szóló rendelkezéseket, különös tekintettel a terhességre és az anyaságra.

(2) Ez az irányelv nem érinti a 96/34/EK irányelv és a 92/85/EGK irányelv rendelkezéseit."

3 A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló 2006. július 5-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (átdolgozott szöveg) (HL 2006. L 204., 23. o.; helyesbítés: HL 2019. L 191., 45. o.).

4 HL 1992. L 348, 1. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 2. kötet, 110. o.

5 HL 1996. L 145., 4. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 2. kötet, 285. o.; az irányelvet módosította a 97/75/EK irányelv (HL 1998. L 10., 24. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 3. kötet, 263. o.).

B. A francia jog

1. A munka törvénykönyve

9. A Code du Travail (a munka törvénykönyve) L 1225-17. cikke rögzíti a szülési szabadságra rendes körülmények között alkalmazandó törvényi rendelkezéseket:

„A női munkavállalók 6 héttel a szülés várható időpontját megelőzően kezdődő és ezen időpontot követő 10 hét elteltével véget érő szülési szabadságra jogosultak.

A munkaszerződés felfüggesztésének a szülés várható időpontját megelőzően kezdődő időszaka a női munkavállaló kérelmére és a terhességet nyomon követő egészségügyi szakember kedvező véleménye esetén legfeljebb 3 héttel csökkenthető. Ilyen esetben a szülés várható időpontját követő időszak meghosszabbodik az említett csökkentésnek megfelelő időtartammal.

Amennyiben a női munkavállaló a szülési szabadság egy részét a gyermek megszületését követő időszakra halasztotta és az orvos a szülés várható időpontját megelőző időszakban felmentette a munkavégzés alól, az említett halasztást mellőzni kell és a munkaszerződés felfüggesztésének időszakát a munkavállaló felmentésének első napjától kezdve szükséges csökkenteni. Az eredetileg elhalasztott időszak az említett felmentéssel megegyező időtartammal csökken.”

10. A munka törvénykönyvének L 1225-18–L 1225-23. cikke a szülési szabadság időtartamát különféle sajátos körülményekhez igazítja hozzá.

2. A szociális biztonsági szervezetek személyi állományának nemzeti kollektív szerződése

11. Az 1957. február 8-i Convention collective nationale de travail du personnel des organismes de sécurité sociale (a szociális biztonsági szervezetek személyi állományának nemzeti kollektív szerződése; a továbbiakban: CCN) L. fejezete a „szülési szabadság” címet viseli. A 45. és 46. cikk e fejezetben szerepel.

12. A CCN 45. cikke szerint „A személyi állomány legalább 6 hónapos szolgálati idővel rendelkező tagjait a szülési szabadság időtartamára a munkabérük védelme illeti meg. Ez nem vonható össze a személyi állomány tagjai mint biztosítottak számára fizetendő napi ellátással.

A szülési szabadság a betegszabadsághoz való jog szempontjából nem vehető figyelembe és nem eredményezheti az éves szabadság időtartamának csökkentését”.

13. A CCN 46. cikke a következőképpen szól:

„A személyi állomány azon női tagját, aki gyermekét saját maga neveli, az előző cikk szerinti szabadság elteltét követően:

- az illetmény 50%-ával járó 3 hónapos szabadság vagy teljes illetménnyel járó 1,5 hónapos szabadság;

- egyéves, illetmény nélküli szabadság illeti meg.

Ha a személyi állomány tagja egyedülálló nő, vagy ha házastársa, illetve élettársa elesett a szokásos bevételi forrásaitól (rokkantság, hosszú ideig tartó betegség, katonai szolgálat miatt), a nőt teljes illetménnyel járó 3 hónapos szabadság illeti meg.

A fenti szabadság időtartamának elteltét követően a jogosultat teljeskörűen vissza kell helyezni a munkakörébe.

A vezetőség kivételesen további egyéves, illetmény nélküli szabadságot engedélyezhet. Ez utóbbi esetben – a fenti 16. cikk rendelkezéseire figyelemmel – a személyi állomány tagját a rendelkezésre álló munkahelyek függvényében kell visszahelyezni a munkakörébe, és a rendelkezésre álló munkahelyek betöltése tekintetében a saját szervezeténél és a társszervezeteknél is elsőbbség illeti meg őt.

A vezetőség a szóban forgó szabadság meghosszabbításakor bizonyos esetekben hivatalosan is kötelezettséget vállalhat a munkavállaló munkakörbe való azonnali visszahelyezésére.

Az e cikk hatálya alá tartozó, illetmény nélküli szabadság joghatása a jelen szerződés rendelkezései és a nyugdíjbiztosítás tekintetében azonos a fenti 40. cikk szerinti szabadsággal."

III. A tényállás, a nemzeti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14. A Caisse Primaire d'Assurance Maladie de la Moselle-hez (Moselle megye egészségbiztosítási pénztára; a továbbiakban: CPAM) tartozó Confédération Française des Travailleurs Chrétiens (keresztény munkavállalók francia szövetsége; a továbbiakban: CFTC) 2017. december 27-i keresetlevelével a Conseil de Prud'hommes de Metz (metzi munkaügyi bíróság, Franciaország; a továbbiakban: munkaügyi bíróság) előtt keresetet indított a CPAM-mal szemben.

15. A CFTC a CPAM egyik férfi munkavállalója nevében jár el, aki egy kislány édesapja. E munkavállaló a CCN 46. cikke szerinti kiegészítő szabadságot[6] kért. Ezt a CPAM megtagadta tőle amiatt, hogy az kizárólag a nőket illeti meg.

16. A CFTC a 46. cikk férfi munkavállalókra történő kiterjesztését kérte a CPAM-tól. A CPAM erre azt a választ adta, hogy „a 46. cikk szó szerinti alkalmazása magában foglalja, hogy a kollektív szerződés értelmében biztosított szülési szabadság csak az anya részére jár (a »munkavállaló« fogalom nőnemben szerepel). Az apa tehát azt nem veheti igénybe. E cikk nem jelent hátrányos megkülönböztetést, mivel a 46. cikk a 45. cikk kiegészítése, amely csak a nőket jogosítja. Mivel egy férfi nem jogosult a 45. cikkben foglalt rendelkezésekre, nem jogosult a 46. cikkben foglalt rendelkezésekre sem".

17. A CFTC annak megállapítására kérte a munkaügyi bíróságot, hogy a CCN 46. cikke szerinti szabadság munkavállalója számára történő engedélyezésének a CPAM általi megtagadása érvénytelen, mivel hátrányos megkülönböztetést valósít meg, és azt kérte, hogy e bíróság kötelezze a CPAM-ot kártérítés címén 4661,83 EUR összegnek a munkavállalója részére történő megfizetésére, és kötelezze a CPAM-ot – a CCN 46. cikkében foglalt kedvezményben részesülő szervezet(ek) munkavállalóinak esetéhez hasonlóan – a 2016-os pénzügyi évre vonatkozóan fizetési felzárkóztatás végrehajtására.

18. A CPAM válaszában azt kérte, hogy a munkaügyi bíróság állapítsa meg a CFTC által előterjesztett összes kérelem elfogadhatatlanságát, másodlagosan pedig annak megállapítását, hogy a CCN 46. cikke szerinti szabadság munkavállalója számára történő engedélyezésének a CPAM általi megtagadása nem valósít meg hátrányos megkülönböztetést, valamint a CFTC által megfogalmazott többi kérelem elutasítását kérte.

6 Megjegyzés a terminológiához: a francia kormány és a CPAM a CCN 46. cikke alapján biztosított szabadságra kiegészítő „szülési szabadságként" utal. A CFTC ugyanerre a *„congé d'éducation"* (nevelési szabadság) kifejezést használja. Mivel a terminológiahasználat kihat az ügy érdemére, a CCN 46. cikk alapján biztosított szabadságra semleges megfogalmazással, „kiegészítő szabadságként" utalok a jelen indítványban.

19. Ilyen körülmények között a Conseil de prud'hommes de Metz (metzi munkaügyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Az EUMSZ 8. cikkel és EUMSZ 157. cikkel, az egyenlő bánásmód és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános uniós jogi elvével és az Európai Unió Alapjogi Chartája 20. cikkével, 21. cikkének (1) bekezdésével és 23. cikkével összefüggésben értelmezett 2006/54 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy az kizárja a tárgyi hatálya alól a [CCN] 46. cikkének rendelkezéseit, amely az említett szervezeteknek a gyermekeiket saját maguk nevelő női munkavállalói számára tartja fenn az illetmény 50%-ával járó három hónapos szabadságot vagy a teljes illetménnyel járó másfél hónapos szabadságot vagy a szülési szabadságot követően az egyéves, illetmény nélküli szabadságot?"

20. Írásbeli észrevételeket a CFTC, a CPAM, a francia és a portugál kormány, valamint az Európai Bizottság nyújtott be.

IV. Elemzés

21. A jelen indítványban először a Bíróság hatáskörével és az érdekelt felek által előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdés elfogadhatóságával foglalkozom (A). Másodszor, értelmezem a 2006/54 irányelv 14. cikkének (1) bekezdését és 28. cikkének (1) bekezdését, hogy a nemzeti bíróság értékelni tudja a CCN 46. cikkének ezen uniós rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségét (B).

A. A hatáskörről és elfogadhatóságról

22. A CPAM arra hivatkozott, hogy a Bíróság nem rendelkezik *hatáskörrel* a jelen ügyben. Előadta, hogy a kérdést előterjesztő bíróság valójában a szóban forgó nemzeti rendelkezések „szupranacionális szerv általi érvénytelenítését" kívánja elérni, és hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát nem az uniós jogi szabályok értelmezése vagy érvényessége képezi. Arra hivatkozik, hogy a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel a nemzeti rendelkezések uniós joggal való összeegyeztethetőségének vizsgálatára és a nemzeti jog értelmezésére.

23. A nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetetlenségének kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő egyedi ügyben történő (esetleges) formális megállapítása természetesen a kérdést előterjesztő bíróság feladata. A Bíróságnak azonban mindig is volt hatásköre arra, hogy tájékoztassa a nemzeti bíróságot minden olyan, az uniós jog értelmezésére vonatkozó szempontról, amely lehetővé teszi az utóbbi számára a nemzeti szabályok uniós jogi rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségének értékelését.[7]

24. A francia kormány az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés *elfogadhatóságát* illetően rámutatott arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem felel meg az eljárási szabályzat 94. cikkében meghatározott egyes követelményeknek. Ennek oka, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tartalmazza azokat az okokat, amelyek a kérdést előterjesztő bíróságot a kérdés feltevésére késztették, mivel a kérdést előterjesztő bíróság kizárólag az alapeljárás feleinek észrevételeit ismételte meg. Ezenfelül a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben több uniós jogi rendelkezésre hivatkozott, azonban nem fejtette ki, hogy azok hogyan függenek össze a jelen üggyel. Ez a helyzet az EUMSZ 8. cikkel és EUMSZ 157. cikkel, valamint a Charta 20., 21. és 23. cikkével.

7 Lásd például: 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet (C-83/14, EU:C:2015:480, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25. Egyetértek a francia kormánnyal abban, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat meglehetősen tömör. Ugyanakkor a francia kormány által kifogásolt mindkét körülmény egyértelműen magából az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ered. Először is, a francia kormány elismeri, hogy a CFTC CCN 46. cikkével és annak a 2006/54 irányelvvel való összeegyeztethetőségével kapcsolatos érveire történő utalás és azok megismétlése meglehetősen egyértelművé teszi, hogy a kérdést előterjesztő bíróság miért ítélte szükségesnek a kérdés előzetes döntéshozatal céljából történő előterjesztését. Ezenfelül az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elsődleges tárgyát a 2006/54 irányelv releváns rendelkezéseinek értelmezése képezi. Az EUMSZ 8. cikket és EUMSZ 157. cikket, valamint a Charta 20., 21. és 23. cikkét pusztán olyan rendelkezésekként említi, *amelyek fényében* a nemzeti bíróság arra kéri a Bíróságot, hogy lehetőség szerint értelmezze a szóban forgó irányelvet. Ez bizonyos értelemben olyan bevett gyakorlat, amely aligha igényel külön indokolást.

26. Álláspontom szerint ezért a jelen ügyben minden olyan elem a Bíróság rendelkezésére áll, amely szükséges ahhoz, hogy hasznos választ adhasson a kérdést előterjesztő bíróság részére. A Bíróság hatáskörével és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságával kapcsolatban felhozott kifogásokat el kell utasítani.

B. Az ügy érdeméről

27. A munkaügyi bíróság arra kíván választ kapni, hogy úgy kell-e értelmezni a 2006/54 irányelvet, hogy a CCN 46. cikke szerinti kiegészítő szabadság *nem tartozik* a szóban forgó irányelv hatálya alá.

28. Amennyiben ezt a kérdést úgy kellene értelmezni, hogy az arra irányul, hogy a CCN 46. cikke szerinti kiegészítő szabadság az irányelv (tárgyi) hatálya alá tartozik-e, egyetértek a Bizottsággal abban, hogy a szóban forgó kérdésre meglehetősen egyszerű a válasz. A CCN 46. cikke a szülési szabadság jogszabály szerinti időtartamát követően igénybe vehető kiegészítő szabadságot szabályoz. Ennélfogva egyértelmű, hogy e szabadság engedélyezésének feltételei a 2006/54 irányelv 1. cikkének b) pontjában és 14. cikke (1) bekezdésének c) pontjában említett foglalkoztatási és munkafeltételek körébe tartoznak.[8]

29. Ahogyan azonban azt a Bíróság elé észrevételeket terjesztő valamennyi érintett fél világosan megértette, az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kontextusa alapján a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy úgy kell-e értelmezni a 2006/54 irányelvet, különösen pedig ezen irányelv 14. cikkének (1) bekezdését és 28. cikkének (1) bekezdését, hogy *azzal ellentétes* a CCN 46. cikkéhez hasonló olyan nemzeti rendelkezés, amely a női munkavállalók számára a szülési szabadság jogszabály szerinti időtartamát követően a teljes illetménnyel járó 1,5 hónapos, az illetmény 50-ával járó 3 hónapos vagy egyéves, illetmény nélküli kiegészítő szabadságot biztosít. A Bizottsággal egyetértésben ezért az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek a jelen ügy szempontjából szükséges mértékben történő átfogalmazását javaslom.

30. Az ennek megfelelően átfogalmazott kérdés megválaszolása során először ismertetem a hatályos uniós jogi hátteret (1). Ezt követően megvizsgálom a Hofmann ítéletet, (2) valamint a Hofmann ítéletet követően végbement társadalmi és jogszabályi fejlődést (3). Ezek alapján néhány korlátozó kritérium alkalmazását javaslom annak meghatározása során, hogy a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdésében szereplő „terhességgel és anyasággal kapcsolatos kivétel” hatálya alá tartozik-e valamely nemzeti intézkedés (4). Végezetül, némi iránymutatást adok e kritériumoknak a jelen ügy körülményei között történő alkalmazására, amely ügyet végső soron valójában a nemzeti bíróság feladata elbírálni (5).

8 Hasonlóképpen, azzal kapcsolatban, hogy a szülői szabadság a 2006/54 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében vett munkafeltételnek minősül amiatt, hogy annak engedélyezése „– amely a szülővé váló személyek számára lehetővé teszi, hogy megszakítsák szakmai tevékenységüket annak érdekében, hogy családi kötelezettségeiknek szentelhessék magukat – következményekkel jár az érintett közszolgálati alkalmazottak szakmai tevékenységére nézve”, lásd: 2015. július 16-i Maïstrellis ítélet (C-222/14, EU:C:2015:473, 45. pont).

1. Az uniós jogi háttér

31. A 2006/54 irányelv 14. cikke (1) bekezdésének c) pontja tilt minden nemi alapú közvetlen hátrányos megkülönböztetést a köz- vagy a magánszektorban, ideértve a közigazgatási intézményeket a foglalkoztatási és munkafeltételek vonatkozásában. E munkafeltételek között szerepel a gyermek születése alkalmával engedélyezett szabadság időtartama.

32. Közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő meghatározás szerint az irányelv alkalmazásában az minősül, „ha egy személlyel szemben neme miatt kevésbé kedvezően járnak el, mint ahogyan egy másik személlyel szemben hasonló helyzetben eljárnak, eljártak vagy eljárnának”.

33. Nem képezi vita tárgyát, hogy a jelen ügyben a CCN 46. cikk kedvezőtlenebb bánásmódot határoz meg a férfi munkavállalókra nézve. Az e rendelkezés által biztosított kiegészítő szabadság kifejezetten és kizárólagosan a női munkavállalókat illeti meg.

34. Mivel a jelen ügy tárgyát közvetlen hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos eset képezi, az nem igazolható úgy, ahogyan a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti közvetett hátrányos megkülönböztetés. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a férfi és a női munkavállalók a szóban forgó szabadságot illetően *hasonló helyzetben* vannak-e.

35. A Bíróság a terhességet, a születést és a szülést követő időszakot illetően elismerte, hogy azok szempontjából a nők és a férfiak helyzete nem összehasonlítható. Közelebbről, a Bíróság a *szülési* szabadságot illetően megállapította, hogy „a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók sajátosan sérülékeny helyzetben vannak, amely a szülési szabadsághoz való jog részükre történő biztosítását teszi szükségessé […]”, és ezért arra a következtetésre jutott, hogy a szülési szabadságon lévő nők nem hasonlíthatók össze a betegszabadságon lévő férfiakkal és nőkkel,[9] vagy olyan férfiakkal és nőkkel, akik éppen munkát végeznek.[10]

36. Ebben az összefüggésben a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdése úgy szól, hogy az irányelv nem érinti a nők védelméről szóló rendelkezéseket, különös tekintettel a terhességre és az anyaságra. Ezenfelül a 28. cikk (2) bekezdése úgy szól, hogy az irányelv nem érinti a 96/34/EK irányelv[11] és a 92/85 irányelv rendelkezéseit, amelyek többek között a szülői szabadsághoz való jogot és a várandós, a gyermekágyas vagy szoptató munkavállalók védelmét szolgáló különböző intézkedéseket szabályozzák. Ezenfelül a 2006/54 irányelv (24) preambulumbekezdése a nők terhesség és anyaság alatti biológiai állapota védelmének jogosságát, valamint az anyaságvédelmi intézkedések bevezetését a nemek közötti érdemi egyenlőség elérésének eszközeként emeli ki.

37. Ennek alapján számomra kétségtelennek tűnik, hogy a tagállamok fenntarthatják a nők számára a 92/85 irányelv 8. cikkének megfelelően *legalább* 14 hetes szülési szabadságot.

9 1998. október 27-i Boyle és társai ítélet (C-411/96, EU:C:1998:506, 40. pont).

10 1996. február 13-i Gillespie és társai ítélet (C-342/93, EU:C:1996:46, 17. pont); 2016. július 14-i Ornano ítélet (C-335/15, EU:C:2016:564, 39. pont).

11 Ezt az irányelvet hatályon kívül helyezte és felváltotta a BUSINESSEUROPE, az UEAPME, a CEEP és az ESZSZ által a szülői szabadságról kötött, felülvizsgált keretmegállapodás végrehajtásáról és a 96/34 irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2010. március 8-i 2010/18/EU tanácsi irányelv (HL 2010. L 68., 13. o.). Ez utóbbi irányelvet pedig hatályon kívül helyezte a szülők és a gondozók vonatkozásában a munka és a magánélet közötti egyensúlyról és a 2010/18 irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2019. június 20-i (EU) 2019/1158 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2019. L 188., 79. o.). Ez utóbbi irányelv átültetésének időszaka még nem zárult le, és ez az irányelv nem alkalmazandó a jelen ügyre.

2. A Hofmann ítélet

38. A jelen ügy tárgyát a nemzeti jogszabályok által meghatározott jogszabály szerinti szülési szabadságot kiegészítő szabadság képezi. A jelen ügyben a kiegészítő szabadság másfél hónaptól egy évig terjedhet. Az akár egy második érvre is meghosszabbítható.

39. A (jogszabály szerinti) szülési szabadság elteltét követően engedélyezett további szabadságok kérdésével a Bíróság 1983-ban már foglalkozott a Hofmann ítéletben.[12] Mind a CPAM, mind pedig a francia kormány utalt a Hofmann ügyre. Vitathatatlan, hogy a jelen ügy szempontjából a Hofmann ítélet kulcsfontosságú. Ezen a ponton tehát részletesen elemezni kell ezt az ítéletet.

40. U. Hofmann olyan férfi munkavállaló volt, aki a gyermekének gondozása céljából fizetés nélküli szabadságot kapott a munkáltatójától. A tényállás megvalósulásának időpontjában hatályos németországi szabályozás 8 hetes, jogszabályban előírt védelmi időszakotot biztosított az anya számára, amelyet követően a gyermek féléves koráig ellátással járó kiegészítő szülési szabadságot vehetett igénybe. U. Hofmann fizetés nélküli szabadságot vett ki a munkáltatójától az említett – a jogszabályban előírt szülési szabadság 8 hetes időtartamának végétől kezdődő és a gyermek féléves korának betöltéséig tartó kiegészítő szabadságával egyező – időszakra, miközben az édesanya folytatta munkaviszonyát. U. Hofmann kérelmet nyújtott be az ezen időszak alatt az édesanyák számára rendelkezésre álló ellátások folyósítása iránt. Ezen ellátás folyósítását megtagadták tőle amiatt, hogy kizárólag az anyák vehetik igénybe a szóban forgó szülési szabadságot.

41. A Bíróság a határozatát a 76/207/EGK irányelv[13] 2. cikkének (3) bekezdése, vagyis a 2006/54 irányelv jelenlegi, „terhességgel és anyasággal kapcsolatos” 28. cikke (1) bekezdésének előzménye alapján hozta meg. A Bíróság az akkoriban hatályos jogi szabályozás ismertetését követően először is megjegyezte, hogy az irányelv „célja nem az, hogy családszervezési kérdéseket rendezzen, vagy hogy a felelősség szülők közötti megosztásán változtasson”[14].

42. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy „az irányelv a tagállamok azon jogának fenntartásával, hogy a terhességre és az anyaságra tekintettel a nők védelmét szolgáló rendelkezéseket fogadjanak el vagy tartsanak hatályban, a nemek közötti egyenlő bánásmód elvére tekintettel két vonatkozásban elismeri a nő szükségletei védelmének jogszerűségét. Egyfelől jogszerű a nő biológiai állapota védelmének biztosítása a terhesség során és azt követően mindaddig, amíg a szülés után testi és lelki működése visszatér a normál állapotba; másfelől jogszerű a szülést követő időszakban a nő és a gyermeke közötti különleges viszony védelme, amely azt kívánja megakadályozni, hogy a munkaviszony egyidejű folytatásával esetlegesen felmerülő többszörös teher megzavarja az anya-gyermek viszonyt”[15].

43. A Bíróság e kettős kritériumra (a továbbiakban: Hofmann-teszt) tekintettel megállapította, hogy főszabály szerint „a jogszabályban előírt védelmi időszakot követően a szülési szabadsághoz hasonló, nőknek biztosított intézkedések a 76/207 irányelv 2. cikke (3) bekezdésének hatálya alá tartoznak, amennyiben azok a nők terhesség és anyaság hatásaival összefüggésben történő védelmét szolgálják. A szülési szabadság emiatt az édesanyán kívüli más személyek számára nem biztosítható, tekintettel arra,

12 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273).

13 A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló 1976. február 9-i tanácsi irányelv (HL 1976. L 39., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 1. kötet, 187. o.). A 2. cikk (3) bekezdése a 2002. szeptember 23-i 2002/73/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 269., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás: 5. fejezet, 4. kötet, 255. o.) általi módosítást követően a 2. cikk (7) bekezdésévé vált.

14 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273, 24. pont).

15 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273, 25. pont).

hogy kizárólag az anya lehet kitéve a munkába való korai visszatérést célzó, nemkívánatos nyomásgyakorlásnak”[16]. A Bíróság emellett hangsúlyozta, hogy a tagállamokat az irányelvben nem szabályozott mérlegelési mozgástér illeti meg a terhességgel és anyasággal összefüggésben meghozandó védelmi intézkedések jellegét és részletes feltételeit illetően.[17]

3. A Hofmann ítéletet követő ítélkezési gyakorlat

44. A Hofmann ítélet a Bíróság több későbbi ítéletében tükröződik. A „terhességgel és anyasággal kapcsolatos kivételt” a nők biológiai állapotához, valamint a nő és gyermeke közötti különleges viszonyhoz kötő Hofmann-teszt ugyanis még napjaink ítélkezési gyakorlatában is megjelenik.[18] A Hofmann-kritériumok például kulcsfontosságú szerepet töltöttek be az ítélkezési gyakorlatban azáltal, hogy segítettek megkülönböztetni a szülői szabadságot a szülési szabadságtól.[19]

45. Álláspontom szerint ez azonban nem jelenti azt, hogy a nők számára a szülési szabadság jogszabályban előírt időtartamát követően engedélyezett kiegészítő szabadságokat minden további nélkül, automatikusan a 2006/54 irányelv 28. cikkének hatálya alá tartozónak kell tekinteni.

46. A Hofmann ítélet nem foglalkozik az indokolt kiegészítő szabadság hosszával kapcsolatos korlátozó kritériumokkal. Az pusztán az ilyen kiegészítő szabadságot indokoló két okot rögzíti, látszólag kifejezett korlátok nélkül. Jelentheti-e azonban az e fajta hallgatás azt, hogy hosszától és ütemezésétől függetlenül valamennyi kiegészítő szabadság indokolt?

47. A Hofmann ügyben szóban forgó nemzeti rendelkezések csak a nyolc hetes szabadság jogszabályban előírt védelmi időszakáról rendelkeztek. A kiegészítő szülési szabadság a gyermek féléves koráig terjedő időszakra korlátozódott. A jelen ügyben például a jogszabályban előírt szülési szabadság 16 hét. A kiegészítő szabadság akár 2 évig is meghosszabbítható.

48. A vizsgálat egy bizonyos szintjén tehát e két eltérő keretet talán némileg mechanikusan, de meg lehetne különböztetni. A 8 hét plusz 6 hónap (vagy a valóságban inkább kevesebb) nem azonos a 16 hétplusz akár 2 évvel. A jelen ügy ilyen megközelítése azonban aligha lenne igazságos az Unió napjainkra megváltozott jogi és társadalmi körülményei között.

49. Először is, a Hofmann ítélet meghozatalának idején *a szülési szabadsággal és a szülői szabadsággal kapcsolatos szabályok nem voltak uniós szinten harmonizálva*. Az uniós jog e területen végbement fejlődése aligha túlozható el. A 92/85 irányelv elfogadása óta jelentősen csökkent a tagállamoknak a terhességre és anyaságra tekintettel meghozandó – a Bíróság által a Hofmann ítéletben[20] végzett elemzés során kétségtelenül kulcsfontosságú – intézkedésekkel kapcsolatos mérlegelési mozgástere. A 92/85 irányelv a szülés időpontját megelőző és/vagy azt követő, 2 hét kötelező szülési szabadságot is magában foglaló legalább 14 hetes szülési szabadsághoz való jogot, valamint sajátos, munkaviszonyhoz kapcsolódó jogokat, köztük a munkabér védelmét és/vagy megfelelő ellátáshoz való jogot írt elő.[21]

16 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273, 26. pont).

17 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273, 27. pont).

18 Lásd például: 2014. március 18-i D. ítélet (C-167/12, EU:C:2014:169, 34. pont); 2017. október 19-i Otero Ramos ítélet (C-531/15, EU:C:2017:789, 61. pont); 2019. december 12-i Instituto Nacional de la Seguridad Social (Anyáknak járó nyugdíj-kiegészítés) ítélet (C-450/18, EU:C:2019:1075, 56. pont).

19 2016. június 16-i Rodríguez Sánchez ítélet (C-351/14, EU:C:2016:447, 44. pont). Lásd még: 2005. április 14-i Bizottság kontra Luxemburg ítélet (C-519/03, EU:C:2005:234, 32. pont); 2018. október 4-i Dicu ítélet (C-12/17, EU:C:2018:799, 34. pont).

20 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273, 27. pont).

21 A 92/85 irányelv 8–11. cikke. Az önálló vállalkozó nőknek járó anyasági ellátásokhoz való jogot illetően lásd az önálló vállalkozói tevékenységet folytató férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról és a 86/613/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2010. július 7-i 2010/41/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2010. L 180., 1. o.) 8. cikkét, amely szintén legalább 14 hetes időtartamot irányoz elő.

50. Ezeket a jogokat kibővítette a 2006/54 irányelv, amelynek 15. cikke akként rendelkezik, hogy a szülési szabadságon lévő nő jogosult arra, hogy e szabadság lejárta után „visszatérjen munkahelyére vagy egy azzal azonos munkakörbe olyan feltételek mellett, amelyek számára nem kevésbé kedvezőtlenek, valamint hogy minden, a munkafeltételekben bekövetkezett javulás, amelyre távolléte alatt jogosult lett volna, rá is vonatkozzon”.

51. Másodszor, az uniós jogi szabályozás és a Bíróság ítélkezési gyakorlata jelentős mértékben fejlődött abba az irányba, hogy elfogadja *a férfiak és nők szülői szerepük ellátása során fennálló egyenlőségét*.

52. A Bíróság az ítélkezési gyakorlatában az 1990-es évek óta gyakran megismételte, hogy a munkavállaló anyák és apák helyzete a *szülőségre és a gyermekgondozásra* tekintettel összehasonlítható.[22] E helyzetek közé tartozik például az, hogy a férfi és a női munkavállalók számára a napi munkaidő gyermekek gondozása céljából történő csökkentésének,[23] vagy annak szükségessége, hogy a munkavégzésük idejére napközi létesítményt vegyenek igénybe.[24]

53. A férfiak és nők szülői szerepük ellátása során fennálló egyenlőségének irányába történő fejlődést az uniós jogalkotó különösen a szülői szabadsághoz való jogra vonatkozó szabályok révén fokozta. Ezt, a szülési szabadságtól különböző, megkülönböztetés nélkül mind a férfiakat, mind pedig a nőket megillető jogot a 96/34 irányelv vezette be többek között a női munkavállalás[25] és annak ösztönzése céljából, hogy a férfiak egyenlő részt vállaljanak a családi kötelezettségekben.[26] Ezenfelül a szülői szabadsághoz való jogot – annak ösztönzése érdekében, hogy a férfiak éljenek ezzel a lehetőséggel – a 2010/18 irányelv, valamint a közelmúltbeli 2019/1158 irányelv is fokozatosan módosította azzal, hogy az uniós jogalkotó következetesen és ismételten hangsúlyozta a férfiak szülői felelősségvállalásban való szerepe fokozásának szükségességét.[27] Ez utóbbi irányelv – annak hangsúlyozása mellett, hogy a munka és a magánélet közötti egyensúly kialakításában jelentkező, a nők és a férfiak tekintetében megfigyelhető kiegyensúlyozatlanság erősíti a nemi sztereotípiákat,[28] – 10 munkanapos apasági szabadsághoz való jogot is bevezetett.[29]

54. Végezetül a munkavállalók szüléssel és gyermekgondozással kapcsolatos szabadságok során biztosított védelmének alapvető jellege már „alkotmányossá vált”, mivel a Charta 33. cikkének (2) bekezdése úgy szól, hogy „a család és a munka összeegyeztetése érdekében mindenkinek joga van a védelemre a gyermekvállalással összefüggő okból történő elbocsátás ellen, valamint joga van a fizetett szülési és szülői szabadságra, ha gyermeke születik, vagy gyermeket fogad örökbe.”

55. Mindezen fejlemények alapján nehezemre esik azt állítani, hogy a fent ismertetett uniós szociális jogi szabályozás és ítélkezési gyakorlat egésze – amely részben tükrözi és részben maga is ösztönzi az Európában végbemenő mély társadalmi változásokat – nem irányul arra, hogy valamelyest változtasson a felelősség szülők közötti (hagyományos) megosztásán.[30] Ez az egyes megszilárdult társadalmi konvenciókat a jogba bebetonozó gazdasági ösztönzők lehetőség szerinti megszüntetését talán nem az egyik hagyomány egy másik hagyománnyal való felváltásával, hanem a szülők számára az ilyen típusú döntések meghozatala során bizonyos mértékű választási lehetőség biztosításával kívánja elérni.

22 Ahogyan azt megjegyeztem az Instituto Nacional de la Seguridad Social (Anyáknak járó nyugdíj-kiegészítés) ügyre vonatkozó indítványomban (C-450/18, EU:C:2019:696, 37. és 38. pont) különösen a következőkre tekintettel: 1988. október 25-i Bizottság kontra Franciaország ítélet (312/86, EU:C:1988:485, 14. pont); 2001. november 29-i Griesmar ítélet (C-366/99, EU:C:2001:648, 56. pont); 2009. március 26-i Bizottság kontra Görögország ítélet (C-559/07, nem tették közzé, EU:C:2009:198, 69. pont); 2015. július 16-i Maïstrellis ítélet (C-222/14, EU:C:2015:473, 47. pont).

23 2010. szeptember 30-i Roca Álvarez ítélet (C-104/09, EU:C:2010:561, 24. pont).

24 2002. március 19-i Lommers ítélet (C-476/99, EU:C:2002:183, 30. pont).

25 A 96/34 irányelvhez csatolt, a szülői szabadságról kötött keretmegállapodás 7. általános szempontja.

26 A 96/34 irányelvhez csatolt, a szülői szabadságról kötött keretmegállapodás 8. általános szempontja.

27 Lásd a 2010/18 irányelv (12) preambulumbekezdését és a 2019/1158 irányelv (6) és (12) preambulumbekezdését.

28 A (11) preambulumbekezdés.

29 A (19) preambulumbekezdés és a 4. cikk.

30 Ezzel ellentétben lásd a fenti 41. pontot.

56. Ebben a megváltozott kontextusban a Hofmann ítélet logikája és szellemisége – természetesen annak *szó szerinti*, további korlátozásokat és pontosításokat nélkülöző értelmezése esetén – valamelyest olyan nagypapára emlékeztet, akit a leszármazóival együtt meghívnak valamely társadalmi eseményre, ahol az összes részt vevő – annak ellenére, hogy elméletben kedvelik egymást – furcsán idegennek érzi magát, mivel nincs sok közös témájuk.

4. A Hofmann ítélet naprakésszé tétele

57. Ennélfogva úgy hiszem, hogy a Hofmann ítélet hatókörének korlátozásában megnyilvánuló, jelentős frissítésre van szükség. Abban az esetben, ha a Hofmann-teszt lényegét – annak megkérdőjelezése nélkül – szűken értelmezett, anyasággal kapcsolatos kivételként kell meghatározni, nem tartható fenn az az álláspont, hogy a Hofmann-tesztet akként kell értelmezni, hogy a szülési szabadság jogszabályban előírt időtartamát követően engedélyezett *bármely* szabadság automatikusan szintén olyan szülési szabadságnak minősül, amely a férfi munkavállalók teljes körű kizárását igazolja.

58. A Hofmann-tesztet pontosítani kell két vonatkozásban. Először is, ki kell fejteni, hogy milyen viszonyban áll egymással a teszt két kritériuma (a). Másodszor, további iránymutatást kell adni azokra a körülményekre vonatkozóan, amelyeket a nemzeti bíróságoknak figyelembe kell venniük annak meghatározása során, hogy az anyasággal kapcsolatos „védelmi intézkedésnek” minősül-e valamely kiegészítő szabadság, és így a 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e (b).

a) Két kritérium vagy csak egy?

59. A Hofmann-teszt alapját egy adott intézkedés védelmi céljának jogszerűsége képezi. A cél állítólag kettős: egyrészt „jogszerű a nő biológiai állapota védelmének biztosítása a terhesség során és azt követően mindaddig, amíg a szülés után testi és lelki működése visszatér a normál állapotba”. Másrészt, ugyanennyire jogszerű „a szülést követő időszakban a nő és a gyermeke közötti különleges viszony védelme, amely azt kívánja megakadályozni, hogy a munkaviszony egyidejű folytatásával esetlegesen felmerülő többszörös teher megzavarja az anya-gyermek viszonyt” [31].

60. Úgy tűnik, a nő biológiai állapotának védelme viszonylagosan jelentőségét veszti abban az esetben, ha a szülési kiegészítő szabadság időtartama meghaladja a szülési szabadság jogszabályban előírt időtartamát, míg a „nő és gyermeke közötti különleges viszony” kritériuma előtérbe kerül, mivel az a kizárólagosan a nőket megillető szinte bármely további szabadság igazolására alkalmas.

61. Álláspontom szerint azonban különösen a Hofmann-teszt második elemét körültekintően kell értelmezni és korlátozottan kell alkalmazni, hogy ne váljon önmagát beteljesítő jóslattá. Közelebbről, a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdésében szereplő, anyasággal és terhességgel kapcsolatos kivételnek a szabadságokra történő alkalmazása esetén minél tovább maradhatnak a gyermekek kizárólag az anyjukkal, annál erősebbé fog válni ez a „különleges” kapcsolat, ami tovább indokolja az apák szabadságból történő jogszabályi kizárását. [32] E tekintetben két további körülményt kell kiemelni.

31 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273, 25. pont).

32 A Hofmann ítélet kritikus vizsgálatáért lásd: E. Ellis és P. Watson, *EU Anti-Discrimination Law*, Második kiadás, Oxford University Press, Oxford, 398. o.. A Hofmann ítélet jogtudományi kritikájáért lásd: De la Corte-Rodríguez, M., *EU Law on Maternity and Other Child Related Leaves*: Impact on Gender Equality, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn, 2019., 236. o.

62. Először is, a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdésében szereplő, „anyasággal kapcsolatos kivétel” kivételnek minősül. Ennélfogva azt szigorúan kell értelmezni.[33] Ahogyan azt máshol már megjegyeztem, az anyaság fogalma olyan sajátos fizikai valósághoz kapcsolódik, amelynek következtében a nők és a férfiak nem hasonlíthatók össze, és ez nem csak a tárgyát illetően határolja körbe a szóban forgó különleges védelmet: az *anyaságot* szűken kell értelmezni és az nem vehető egy tekintet alá az *anyaság* vagy a *szülőség* általánosabb fogalmával.[34]

63. Másodszor, a közelmúltbeli ítélkezési gyakorlat nyilvánvalóvá tette, hogy a Hofmann-teszt két kritériuma nem vizsgálható külön-külön, két olyan egymástól eltérő és egymással össze nem függő esetként, amelyek a 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének alkalmazását indokolják. E kritériumok inkább szorosan összekapcsolódnak. Ezenfelül úgy tűnik, hogy az ítélkezési gyakorlat bizonyos mértékben elsőbbséget tulajdonít a nők *biológiai állapotához* kapcsolódó védelmi célnak.

64. A Bíróság már a Roca Álvarez ítéletben is arra mutatott rá, nem tekinthető úgy, hogy az anya és gyermeke közötti különleges kapcsolat védelme minden esetben indokul szolgál az „anyasággal kapcsolatos kivétel” alkalmazásához, amennyiben a gyermek születése után röviddel kivett szabadságokra vonatkozó intézkedések értékeléséről van szó. A Roca Álvarez ügy olyan szabadságra vonatkozott, amelyet az alkalmazásban álló anyák vagy apák a gyermek születését követő első kilenc hónap alatt vehettek ki különféle módokon, de csak akkor, ha maga az anya is alkalmazásban állt.

65. A Bíróság megállapítása szerint ez utóbbi kritérium hátrányosan megkülönböztető jellegű. A Bíróság megállapította, hogy az, hogy a szabályozás fejlődésével ez (a Spanyolországban szoptatási szünet néven ismert) munkaszünet eltávolodott a szoptatástól, mint biológiai ténytől, kizárja annak megállapítását, hogy az intézkedés a nők terhességet követő biológiai állapotának védelmét szolgálta. Azt is megállapította, hogy az, hogy e szabadságot az apák is igénybe vehették (habár az anyáktól eltérő feltételek mellett), kizárja annak megállapítását, hogy e szabadság a nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat védelmét szolgálta volna.[35]

66. A D. ítélet egy másik olyan példa, amely azt mutatja, hogy a nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat kritériuma nem határolható el a nő szülés utáni állapotának védelmétől. A Bíróság abban az ítéletben megállapította, hogy „a munkavállaló nem tartozik a 92/85 irányelv 8. cikkének hatálya alá olyan anyaként, aki béranyaságról szóló megállapodás keretében vállalt gyermeket, akkor sem, ha e gyermeket a szülést követően szoptathatja vagy ténylegesen szoptatja”[36]. Mindenekelőtt ezért úgy tűnik, hogy a 92/85 irányelv alapján a szülési szabadság ahhoz a célhoz kapcsolódik, hogy meg kell védeni „a gyermek anyjának egészség[ét] a terhességéből következő sajátosan sérülékeny helyzetben”, és hogy bár a Bíróság megállapította, hogy a szülési szabadság a nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat védelmére is irányul, az „csak »a terhességet és a szülést« követő időszakra vonatkozik”[37].

33 1986. május 15-i Johnston ítélet (222/84, EU:C:1986:206, 44. pont).

34 Lásd: Instituto Nacional de la Seguridad Social (Anyáknak járó nyugdíj-kiegészítés) ügyre vonatkozó indítványom (C-450/18, EU:C:2019:696, 48. pont).

35 Ehhez hozzáfűzhető, hogy a Bíróság a spanyol kormány által az adott ügyben felhozott azon érvet is elutasította, amely szerint kizárólag az anya lehet a szabadsághoz való jog jogosultja, és hogy az apa e jogban csupán „részesülhet” (anélkül, hogy maga is e jog jogosultja lenne). A Bíróság megállapította, hogy az ilyen érv állandósítaná a férfiak és a nők közötti hagyományos szereposztást azáltal, hogy a férfiak számára a nőkéhez képest másodlagos szerepet tartana fenn a szülői funkciók gyakorlása tekintetében. 2010. szeptember 30-i Roca Álvarez ítélet (C-104/09, EU:C:2010:561, 29–31. és 36. pont).

36 2014. március 18-i D. ítélet (C-167/12, EU:C:2014:169, 40. pont). Úgy tűnik, az ezen ítélet alapját képező elgondolás eltér a korábbi olyan ítéletekétől, amelyekben a Bíróság a női mivoltnak különleges jelentőséget tulajdonított. Lásd eltérő kontextusban: 1983. október 26-i Bizottság kontra Olaszország ítélet (163/82, EU:C:1983:295, 16. pont).

37 2014. március 18-i D. ítélet (C-167/12, EU:C:2014:169, 35. és 36. pont).

67. Összefoglalva, tehát a Hofmann ítéletet kétszeresen is pontosítani kell. Egyrészt a Hofmann ítéletben említett két körülmény nem értelmezhető két független „kritériumként”, azok inkább ugyanazon érem két oldalát mutatják. A nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat – önmagában és a nők biológiai állapotához kapcsolódó objektív szükségletektől függetlenül – nem indokolhatja a jogszabályban előírt szülési szabadságot kiegészítő meghosszabbított szabadságot. Másrészt a jogszabály szerinti szülési szabadságon felül biztosított kiegészítő szabadságot – az „anyasággal kapcsolatos kivétel” minden más alkalmazásához hasonlóan – szigorúan kell értelmezni.

68. Mindezt annak kétségbevonása nélkül fejtem ki, hogy a kisgyermekeknek speciális gondozásra és védelemre van szükségük, és hogy általában sajátos kötelékkel kapcsolódnak az anyjukhoz. Az egyenlő bánásmód elve értelmében azonban a jognak lehetővé kell tennie minden család számára annak *megválasztását*, hogy a *szülési szabadságot követően* hogyan osztják meg a gyermekkel felnevelésével kapcsolatos felelősséget és gondozási feladatot. Másképpen megfogalmazva, „lehetséges, hogy a jog védi az anyát és a gyermeket, miközben annak értelmében a szülést követő időszakban az anyák által végzett gondozás egy bizonyos idő elteltével pusztán az egyik vagy másik szülő általi gyermeknevelés kérdésévé alakul át” [38].

b) A figyelembe veendő körülmények

69. Továbbra is a nő biológiai állapota, valamint a nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat védelmének a jelen indítvány előző részében értelmezett célja marad a kiindulópont. Mely körülményeket kell tehát figyelembe venni annak vizsgálata során, hogy valamely intézkedés az e céllal ténylegesen összefüggő védelmi intézkedésnek minősül-e?

70. A nemzeti bíróságoknak a puszta megnevezés mögé kell tekinteniük annak vizsgálata során, hogy a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdése alapján fenntartható-e a nők számára a gyermek születését követően biztosított kiegészítő szabadság. Nem lehet minden „meghosszabbított szülési szabadság” megnevezéssel illetett kiegészítő szabadságot jogszerűen kizárólag a nőknek fenntartani, főszabály szerint a nő és gyermeke közötti különleges kötelékre hivatkozással. A nemzeti bíróságoknak tehát az ilyen kiegészítő szabadság minden olyan objektív elemét figyelembe kell venniük, amelyek különösen i. a szabadságra való jogosultság feltételeivel, ii. annak hosszával és az abban való részesülés módjával, valamint iii. az ilyen szabadsághoz kapcsolódó jogvédelemmel kapcsolatos.

71. Először is, ami a *jogosultsági feltételeket* illeti, a nemzeti bíróságok által ezen értelmezés alapján figyelembe veendő körülmények közé tartozik például az, hogy a szabadságot a szolgálati időre vonatkozó korábbi követelmények teljesítése nélkül engedélyezik-e, a szabadság automatikusan jár-e minden nőnek vagy azt a munkavállaló értesítésével előzetesen kell kérni, valamint jóváhagyáshoz kötött-e, illetve léteznek-e a munkába való visszatérési kötelezettséghez kapcsolódó további feltételek. Az ilyen feltételek olyan megfontolásokat vetnek fel, amelyek nem függenek össze a kiegészítő szabadság védelmi céljával. E feltételek arra utalnak, hogy a kiegészítő szabadság nem kapcsolódik kifejezetten a nők biológiai állapota, valamint a nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat védelmének céljához, mivel előfordulhat, hogy e feltételek teljesítésének hiányában a védelemre érdemes biológiai állapotú és a gyermekükkel védelemre érdemes különleges kapcsolattal rendelkező nők nem részesülhetnek kiegészítő szabadságban.

38 O’Leary, S., *Employment Law at the European Court of Justice*. Judicial Structures, Policies and Processes, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon, 2002, 219. o.

72. Másodszor, ami a szabadságok *hosszát és azok igénybevételének módját* illeti, a figyelembe vehető néhány kritérium között szerepel például a szabadság igénybevételének módjával kapcsolatos rugalmasság (a munkába való visszatérést követő bizonyos időszak elteltével vagy részmunkaidős alapon), illetve az eltérő időtartamú szabadságok választásának lehetősége. Közelebbről, a rugalmasság e lehetősége a fent említett céllal való kisebb mértékű kapcsolódást jelez, hasonlóan az olyan szabadság viszonylagos időtartamához, amely jelentősen meghaladja a szülési szabadság általánosan alkalmazandó jogszabály szerinti időtartamát.

73. E cím alatt természetesen maga a hossz minősül központi elemnek. Az uniós jogalkotó elismerte, hogy a tagállamok a szülési szabadság hosszának meghatározását illetően mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek. A 92/85 irányelv 8. cikke szerint a szülés időpontját megelőzően és azt követően biztosítandó szabadság *legalább* 14 hét. Ahogyan azt a francia kormány helyesen megjegyezte, az, hogy valamely szabályozás 14 hetet meghaladó szülési szabadságot biztosít a nőknek, nem akadálya annak, hogy a 92/85 irányelv 8. cikke értelmében vett szülési szabadságnak lehessen tekinteni.[39] A Bíróság ennek alapján megállapította, hogy a Spanyolországban alkalmazott, a Betriu Montull ítélet tárgyát képező 16 hetes időszakhoz hasonlóan a kötelező 14 hetes időszakot meghaladó időszak „a nő terhesség során és azt követően fennálló biológiai állapotának védelmére [is]szolgál”[40].

74. Természetesen nem a Bíróság feladata, hogy egy bizonyos számú hetet vagy hónapot írjon elő. Végső soron a szülési szabadság hossza olyan összetett kérdés, amelyben nagy az egyenlőtlenség nemzeti szinten,[41] és még akkor is, ha az uniós intézmények álláspontja szerint túl rövid a 14 hetes időszak.[42] Ez azonban nem jelentheti azt, hogy bármely szabadság fenntartható az anyáknak, az apák kizárása mellett a nő biológiai védelme objektív szükségességének megszűnését követően pusztán azon az alapon, hogy különleges kapcsolat áll fenn az anya és gyermeke között. Ökölszabályként tehát, minél hosszabb ez az időszak, annál nehezebb lesz indokolni azt, hogy a kiegészítő szabadság miért csak a nőket illetné meg.

75. Harmadszor, ami a szabadsághoz kapcsolódó *jogvédelmet* illeti, a kérdés lényegében az, hogy a szóban forgó védelem vajon megfelel-e az uniós jog által a szülési szabadság jogszabályban előírt időtartama alatt biztosított védelem minimum szintjének.

76. A 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozó intézkedéseknek ugyanis kötelezően a „nők védelmét szolgáló intézkedéseknek” kell lenniük. E tekintetben megjegyzem, hogy a nők szülési szabadság révén történő védelme harmonizáció tárgyát képezte a 92/85 irányelv és a 2006/54 irányelv keretében.[43] Tekintet nélkül tehát arra, hogy a tagállamok a mérlegelési mozgásterük gyakorlása révén hosszabb szülési szabadságról rendelkezhetnek, az ilyen hosszabb szabadságok a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdése alapján csupán akkor tarthatók fenn kizárólag a nők számára, ha a fentiekben felvázolt körülmények figyelembevétele mellett a nők számára ezen időszakok során biztosított jogok megfelelnek az uniós jog által a szülési szabadság terén előírt védelem minimum szintjének.

39 2016. június 16-i Rodríguez Sánchez ítélet (C-351/14, EU:C:2016:447, 46. pont), amely a következőre utal: 2013. szeptember 19-i Betriu Montull ítélet (C-5/12, EU:C:2013:571, 45. és 46. pont).

40 2013. szeptember 19-i Betriu Montull ítélet (C-5/12, EU:C:2013:571, 63. és 64. pont). Ugyanakkor lásd: General Wathelet főtanácsnok Betriu Montull ügyre vonatkozó indítványa (C-5/12, EU:C:2013:230, 71. és 72. pont).

41 Ennek érzékeltetéseként lásd például: Koslowski, A., Blum, S., Dobrotić, I., Macht, A. és Moss, P., (2019) *International Review of Leave Policies and Related Research 2019*. A következő linken érhető el: https://www.leavenetwork.org/annual-review-reports/

42 Lásd például a 92/85/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre vonatkozó (elvetett) javaslatot (COM(2008) 600/4), amelyben a Bizottság a szülési szabadság időtartamának 14 hétről 18 hétre történő meghosszabbítását javasolta.

43 Az ezen időszakhoz kapcsolódó, a jelen indítvány fenti 49. és 50. pontjában rögzített jogok mellett.

77. A szülési szabadság – amely nem az egyenlő bánásmód elve alóli puszta kivételként került elismerésre – jognak minősül, ennélfogva a lényegi egyenlőség egyik elemét képezi. A 92/85 irányelv (a 2006/54 irányelv 15. cikkével együtt) e tekintetben megállapítja azokat a minimumkövetelményeket, amelyeket a szülési szabadság időtartamához hasonló intézkedéseknek teljesíteniük kell ahhoz, hogy „védelmi intézkedéseknek" minősüljenek.

78. A jogszabályban előírt szülési szabadság időtartamát meghaladó, azonban a szóban forgó minimum védelmet nem biztosító kiegészítő szabadság aligha tekinthető az anyaság „védelmét célzó intézkedésnek". Ehelyett a kizárólag nők számára fenntartott olyan meghosszabbított szabadság, amelyhez nem társul a munkabér védelméhez vagy a megfelelő ellátáshoz való jog, vagy amely nem nyújt az elbocsátással szembeni védelmet vagy a szabadság előtt betöltötthöz hasonló pozícióba történő visszahelyezés biztosítékát, mindenképpen kettős terhet jelentene a nők számára. Egyrészt, mivel kizárólag az anyák részesülnek ilyen, az apák számára esetlegesen rendelkezésre álló szülői szabadságnál általában kedvezőbb feltételekkel járó szabadságban, úgy érezhetik, hogy kénytelenek tovább halogatni a munkába való visszatérésüket. Másrészt, a fent említett minimális biztosítékokkal nem járó meghosszabbított szabadság nem csak a női munkavállalók pénzügyi helyzetének romlásához vezet, hanem veszélybe sodorja a munkaerőpiacra való visszatérítésük során őket megillető jogokat és védelmet, így aláássa az egyenlő bánásmód elvét.

79. Végezetül a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdésére vonatkozó vitán túllépve az irányelvnek a tagállamok számára pozitív intézkedések meghozatalát lehetővé tévő EUMSZ 157. cikk (4) bekezdésével összhangban álló 3. cikke sem vezethet ettől eltérő következtetésre. Emlékeztetni lehet a Bíróság hasonló ügyekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatára: meghosszabbított szabadságoknak a nők számára a gyermekük felnevelésének lehetővé tétele céljából (akár a nő és gyermeke közötti különleges kapcsolat tagadása nélkül) történő fenntartása korántsem biztosítja a férfiak és nők közötti gyakorlati teljes egyenlőséget a munka világában, hanem jellegénél fogva inkább állandósítja a férfiak és a nők közötti hagyományos szereposztást azáltal, hogy a férfiak számára a nőkéhez képest másodlagos szerepet tart fenn a szülői funkciók gyakorlása tekintetében.[44]

80. Összefoglalva, a kiegészítő szabadságnak ahhoz, hogy a 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozzon, ténylegesen össze kell függenie a nők szülést követő biológiai állapotához, valamint a gyermekével való különleges kapcsolatához kapcsolódó védelmi intézkedések meghatározásának együttes céljával, figyelembe véve többek között i. a szabadsághoz való jog feltételeit, ii. e szabadság hosszát és igénybevételének módját, valamint iii. az ahhoz kapcsolódó jogi védelmet.

5. A jelen ügyről

81. A francia kormány és a CPAM a Bíróság által a Hofmann ítéletben[45] tett megállapításokra hivatkozással előadta, hogy a CCN 46. cikke a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdése szerinti kivétel hatálya alá tartozik. Közelebbről, a francia kormány azzal érvel, hogy a CCN 46. cikkében előírt szabadságot a szociális partnerek szülési szabadságként, nem pedig a gyermek nevelését szolgáló olyan szabadságként alkották meg, amelyet bármelyik szülő igénybe vehet.

44 Lásd e tekintetben: 2002. március 19-i Lommers ítélet (C-476/99, EU:C:2002:183, 41. pont); Roca Álvarez ítélet (C-104/09, EU:C:2010:561, 36. pont); 2015. július 16-i Maïstrellis ítélet (C-222/14, EU:C:2015:473, 50. pont).

45 1984. július 12-i Hofmann ítélet (184/83, EU:C:1984:273).

82. Először is, ez következik a CCN 46. cikkének szövegéből, amelyet a CCN 45. cikkében szabályozott szülési szabadság kiterjesztéseként alkottak meg. A francia kormány azzal érvel, hogy a CCN 45. és 46. cikke is egyetlen, hosszabb, a női munkavállalók számára kedvezőbb és a 92/85 irányelvben meghatározott követelményeknek megfelelő szabadságnak tekinthető. A két szabadság egyidejűségéből arra lehet következtetni, hogy a szociális partnerek a nők terhességet követő időszakban fennálló biológiai állapotát a jogszabály szerinti szabadságnál hosszabb ideig kívánták védeni, hogy a nők azt követően térhessenek vissza a munkába, hogy a sérülékeny helyzetük véglegesen megszűnt.

83. Másodszor, a francia kormány előadta, hogy a CCN rendelkezései egyértelmű különbséget tesznek a különböző típusú (anyasági, apasági, örökbefogadási) szabadságok között, és hogy a 46. cikk a „szülési szabadság” címet viselő fejezetben található. Végezetül, a francia kormány hangsúlyozza, hogy ezt a következtetést a Cour de cassation (semmítőszék, Franciaország) ítélete [46] is alátámasztja. A Cour de cassation (semmítőszék) ebben az ítéletben megállapította, hogy a CCN 46. cikke szerinti szabadság a nő és gyermeke között a terhességet és szülést követő időszakban fennálló különleges kapcsolat védelmét szolgálja.

84. Harmadszor, a francia kormány azt is megjegyzi, hogy – noha más kontextusban – a Bíróság a Thibault ítéletben [47] már szülési szabadságnak tekintette azt.

85. Ezzel szemben a CFTC, a portugál kormány és a Bizottság lényegében azzal érvelt, hogy a 2006/54 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a CCN 46. cikkéhez hasonló rendelkezés hátrányosan megkülönböztető jellegű.

86. Közelebbről, a CFTC előadja, hogy a CCN 46. cikke a CCN 16 hetes jogszabályban előírt szülési szabadságra vonatkozó 45. cikkével ellentétben nem az anyával kapcsolatos fiziológiai megfontolásokhoz kötődik. A CFTC arra hivatkozik, hogy a CCN 46. cikke szerinti szabadság célja inkább annak lehetővé tétele, hogy az anya nevelhesse a gyermekét. A CFTC emellett hangsúlyozza, hogy a CCN 46. cikke három hónapig teljes illetményt biztosít, feltéve hogy az anya saját maga neveli a gyermeket, vagy a társa elvesztette bevételi forrásait. E megfontolások sem kötődnek a nők fiziológiai állapotához. A CFTC ezért úgy véli, hogy a CCN 46. cikkének CPAM általi alkalmazása hátrányos megkülönböztetést valósít meg, mivel a férfi és női munkavállalók, apák és anyák egyaránt felelősek a gyermekeik neveléséért. [48]

87. A Bizottság előadta, hogy a CCN 46. cikkben szabályozott szabadság szülői szabadságnak felel meg. Emellett arra is rámutatott, hogy a nők számára szülői szabadságot biztosító rendelkezések kétszeresen is ellentmondásosak. Egyfelől a nőkre helyezik azt a terhet, hogy hosszú időre szakítsák félbe a szakmai karrierjüket a gyermekük gondozása céljából, ami a jól ismert következményekkel jár (lassabb szakmai előmenetel, alacsonyabb fizetés, és ebből következően kevesebb nyugdíj). Másfelől azok megakadályozzák az apákat abban, hogy kivegyék a szerepüket a gyermekük neveléséből, a hagyományos szerepeket állandósítva ezáltal.

88. Abban az esetben, ha a Bíróság a jelen indítványban javasolt megközelítést követni, a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy elvégezze az elemzést a jelen indítvány fenti 69–80. pontjában felvázolt kritériumokra tekintettel annak vizsgálata céljából, hogy a szóban forgó kiegészítő szabadság ténylegesen összefügg-e a nők születést követő biológiai állapotához, valamint a gyermekükkel való különleges kapcsolatukhoz kapcsolódó védelmi intézkedések meghozatalának céljával, így (teljeskörűen) a 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e.

46 2017. szeptember 21-i 16-16246. sz. ítélet, FR:CCASS:2017:SO01962.

47 1998. április 30-i Thibault ítélet (C-136/95, EU:C:1998:178, 12. pont).

48 A teljesség kedvéért megjegyezhető, hogy a CFTC azzal is érvelt, miszerint a CCN 46. cikke leszármazáson alapuló hátrányos megkülönböztetést vezet be, mivel a CCN 46a. cikke a 46. cikk szerintihez hasonló szabadságot biztosít az örökbefogadott gyermek apjának és anyjának is. Az örökbefogadott gyermek így az apja vagy anyja jelenlétét élvezheti, míg a házasságból vagy házasságon kívül született gyermek adott esetben nem élvezheti az apja jelenlétét. Álláspontom szerint azonban a jelen ügy tényállása és a 2006/54 irányelvre tekintettel fent végzett elemzés alapján nem szükséges ezt a kérdést megvitatni.

89. A jelen eljárás során a Bíróság előtt felhozott érveket illetően pusztán az alábbi észrevételeket teszem.

90. Először is, a francia kormány és a CPAM által felhozott, szövegen alapuló és inkább formális azon érvek – amelyek kiemelik, hogy mind a CCN 45. cikke, mind pedig annak 46. cikke a kollektív szerződés „szülési szabadság" címet viselő fejezetében található, és hogy összefüggés van e rendelkezések között – kevés jelentőséggel bír az uniós jog értelmében. A vizsgálat egésze érdemi, nem pusztán formai jellegű. Amennyiben ez az érv relevanciával bírna, elegendő lenne az, hogy egy adott jogszabály vagy kollektív szerződés valamely szabadságot szülési szabadságként jelöl meg, ahhoz, hogy e szabadság a 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozzon, így lényegében érinthetetlenné tenné az 1950-es években meghozott társadalmi döntéseket.

91. Másodszor, még kevésbé releváns a francia kormány azon érve, amelyben a Thibault ítéletre hivatkozik annak alátámasztása céljából, hogy a Bíróság a CCN 46. cikke szerinti szabadságot már szülési szabadságnak minősítette. Az ítélet francia kormány által hivatkozott pontja az abban ismertetett tényálláshoz, nem pedig a Bíróság által végzett jogi érveléshez és értékeléshez tartozik.[49] Tekintettel továbbá arra, hogy a Bíróság ítéletének eltérő jogkérdések képezték tárgyát, és a CCN 46. cikkének jellegét nem vitatta meg a Bíróság, e hivatkozás semmit nem ad hozzá a jelen ügyhöz.[50]

92. Harmadszor és utoljára, a Bíróság rendelkezésére álló korlátozott információ alapján az előző részben felvázolt kritériumokra tekintettel megjegyezhető, hogy a CCN 46. cikkének egésze meglehetősen különböző hosszúságú kiegészítő szabadságokat tesz lehetővé. E kiegészítő szabadság másfél hónaptól egy évig terjedhet és egy további évre meghosszabbítható. E rendelkezés tehát olyan szabadságot ír elő, amely jelentősen meghaladja a CCN 45. cikkében hivatkozott munka törvénykönyvének L 1225-17. cikke által szabályozott jogszabályban előírt szabadság időtartamát. Emellett, noha a meghosszabbított szabadság első évében biztosított a korábbi munkakörbe való visszahelyezés, a teljes illetmény kizárólag az első másfél hónapban jár azzal, hogy három hónapig teljes illetmény jár, amennyiben az anya egyedülálló vagy a társának bevételi forrása megszűnt.

93. E körülmények arra utalnak, hogy különösen a szabadság igénybevételének módjaira, a kiegészítő szabadság esetlegesen meglehetősen hosszú időszakára és az ahhoz kapcsolódó korlátozott jogvédelemre tekintettel a CCN 46. cikkének egésze némileg nehezen vonható a 2006/54 irányelv 28. cikkének (1) bekezdésében szereplő, „anyasággal kapcsolatos kivétel" hatálya alá. Ezt az értékelést azonban végső soron a nemzeti bíróság feladata elvégezni.

V. Végkövetkeztetés

94. Azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Conseil de prud'hommes de Metz (metzi munkaügyi bíróság, Franciaország) által feltett kérdésre a következőképpen válaszoljon:

A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i 2006/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet akként kell értelmezni, hogy a szülési szabadság jogszabályban előírt időtartamát követő, a

49 1998. április 30-i Thibault ítélet (C-136/95, EU:C:1998:178, 12. pont). Ez a pont úgy szól, hogy „Evelyne Thibault […]1983. június 13. és 1983. október 1. között szülési szabadságot vett igénybe a kollektív szerződés 45. cikke alapján, majd ezt követően 1983. október 3. és 1983. november 16. között az illetmény 50%-ával járó szülési szabadságot vett igénybe a kollektív szerződés 46. cikke alapján." Az ügy tárgyát a munkavállalóknak az a joga képezte, hogy a teljesítményüket évente értékeljék a nemzeti jogon alapuló előléptetéshez való jogosultság megszerzése céljából, amely jog gyakorlását azonban megtagadták E. Thibaulttól arra az időszakra nézve, amely alatt a CCN 45. és 46. cikke szerint szülési szabadságon tartózkodott. Ezenfelül a szóban forgó ítélet 7. pontjának megfelelően a CCN 46. cikke kizárólag „az illetmény 50%-ával járó három hónapos vagy teljes illetménnyel járó másfél hónapos szabadságra" utalt.

50 Ezzel szemben a francia kormány érvét jobban alátámasztaná a Ruiz-Jarabo Colomer főtanácsnok Thibault ügyre vonatkozó indítványának (C-136/95, EU:C:1997:2) 21. pontjára történő utalás; a főtanácsnok érintőlegesen és a Hofmann ítélet alapján megjegyezte, hogy a francia kollektív szerződésben a szülési szabadság a CCN 45. és 46. cikkében szerepel. A tanult főtanácsnok azonban azt is megjegyezte, hogy az az ügy az általa vizsgálttól eltérő kérdéssel foglalkozik.

nemzeti jog alapján kizárólag a női munkavállalók számára fenntartott kiegészítő szabadságnak ahhoz, hogy a 2006/54 irányelv 28. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozzon, valóban össze kell függenie a nő szülést követő biológiai állapotához, valamint a gyermekével való különleges kapcsolatához kapcsolódó védelmi intézkedések meghatározásának együttes céljával, figyelembe véve többek között a szabadsághoz való jog feltételeit, e szabadság hosszát és igénybevételének módját, valamint az ahhoz kapcsolódó jogvédelmet.